

НОСТАЛЬГІЯ, ЯК ФОРМА ДЕПРЕСИВНОГО СТАНУ РЕАКТИВНОГО ПОХОДЖЕННЯ У ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ісаков Р. І., Герасименко Л. О.

*Полтавський державний медичний університет
larysaherasymenko@gmail.com*

За оцінками ООН, щонайменше 11,7 мільйонів людей вимушені покинути свої домівки через військові дії на території України, з яких 5,5 мільйони знайшли прихисток за межами України, а 6,2 мільйона людей переїхали до регіонів всередині країни [1]. Майже всі ці люди потребують психосоціальної підтримки, допомоги фахівців ментального здоров'я (психологи, лікарі-психологи, психіатри, психотерапевти).

Масштабна вимушена внутрішня міграція населення значно впливає на потенціал соціально-економічного та гуманітарного розвитку України у середньо- і довгостроковій перспективі, пов'язаний зі структурними зрушеннями в економіці, зміною схем розселення та розвитком інфраструктури, формуванням якісно нового людського потенціалу, соціальною, культурною та національною інтеграцією українського суспільства [2].

Міграція є складним суспільним процесом, що впливає на різні сторони соціально-економічного життя людства. Розрізняють міграцію в межах кордонів однієї країни – внутрішню, та міграцію у напрямку до інших держав, континентів – зовнішню. Зовнішня міграція – за межі держави у напрямку до інших держав, континентів. Внутрішня міграція – в межах кордонів однієї держави, тобто між окремими адміністративними одиницями, містами, сільською і міською місцевістю. Відповідно до мотивів міграцію також визначають добровільною, вимушеною, ідеологічною та політичною. У загальному, визначення міграція, у перекладі з латинської *migratio* означає переселення, а за словниковим визначенням – це механічні переміщення осіб через кордони певних територій зі зміною місця проживання на різний за тривалістю час, або з регулярним поверненням до нього [3].

Всі види міграції призводять до переживання стресу, відчуття втрати, які мають свої наслідки у вигляді формування психогенної патології. Серед яких домінують депресивні стани психогенного походження, так звані невротичні та реактивні депресії. До даного формату депресивних розладів відносять ностальгію, котра свого часу вивчалась як окрема нозологія, і має

велику історію досліджень. Ностальгія (грецьк. *nostos* повернення + *algos* біль, туга) – форма депресивного стану реактивного походження, обумовлена хворобливою тугою за звичними місцями проживання. Етіопатогенетично цей стан споріднений із відчуттями, котрі переживає немовля при сепарації з матір'ю. У періоди слабкості, сумнівів і внутрішньої кризи доросла людина втомлюється від тягара відповідальності, її охоплює ностальгія – туга за затишним світом дитинства, де не було місця ні самотності, ні відповідальності. З'являється прагнення знову знайти втрачену гармонію, відчуття внутрішньої цілісності. Як біблійний блудний син, охоплена ностальгією людина хоче повернутися додому, але повертаючись, не знаходить на колишньому місці того будинку і тих людей, або ж знаходить їх неспізнано іншими. Ностальгічні стани виникають у відповідь як на побутові (просторові та соціальні), так і часові трансформації. Просторові ностальгічні переживання обумовлюються фіксованістю на певному ландшафті, кліматі, а соціальні ґрунтуються на традиційному, але у певний момент втраченому колі людського і професійного спілкування. Часова ж ностальгія пов'язана із наявністю у житті кожної людини яскравих і максимально насичених емоціями періодів, як то закоханість, сімейне щастя, початок навчання чи трудового шляху [4, 5].

До обтяжливих факторів розвитку ностальгії належать втрата зв'язків із сім'єю, близькими, друзями, мовний бар'єр, інше віросповідання країни чи регіону, відчуженість або недоброзичливість з боку нового оточення, незворотність втрати і невизначеність майбутнього. Суттєву роль для перебігу патологічного процесу відіграють конституційні особливості, спадковість, ситуаційні фактори, зокрема, зміна звичного життєвого укладу, раптова відповідальність, ізоляція від звичних зв'язків.

Внутрішньо переміщені особи становлять групу ризику та більш вразливими серед яких є жінки.

Ностальгія може протікати як стан, що не виходить за межі норми, проявляючись лише легкою тугою за втраченим і звичним. Як психопатологічний процес вона супроводжується тривожно-депресивною симптоматикою.

Близьким до ностальгії різновидом реактивних депресій є описана клініцистами *депресія «позбавлення коріння» (KZ-синдром)*, що описана у військових бранців, ув'язнених, жертв викрадення. Вона характеризується тривожно-тужливим афектом, фобічними переживаннями, астеною та апатією.

У МКХ-10 такі стани переважно кодуються в рамках розладів адаптації, проте іноді ностальгія приймає форму навіть тяжкого психотичного стану. На сьогодні, депресивні стани ностальгічного характеру залежно від вираженості окремих клінічних аспектів кодуються у МКХ-10 як F32 – депресивний епізод, F43.2 – розлади адаптації, або ж F 34.1 – дистимія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скрипніков А. М. Ментальне здоров'я населення Полтавської області : колективна монографія / за ред. А. М. Скрипнікова, Л. О. Герасименко. Полтава : ПП «Астроя», 2023. 190 с.
2. Ждан В. М. Основи медичної психології : навч.-метод. посіб. / В. М. Ждан, А. М. Скрипніков, Л. В. Животовська, Г. Т. Сонник, М. О. Денєко. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2014. 255 с.
3. Юр'єва Л. М. Охорона психічного здоров'я [Електронний ресурс]: підручник для лікарів / [колектив авторів]; за заг. ред. професора Л. М. Юр'євої, професора Н. О. Марути. Харків : Строков Д. В., 2022.
4. Герасименко Л. О. Ностальгія у сучасному світі. *НейроNEWS: психоневрологія та нейропсихіатрія*. 2020. № 8. С. 16–17.
5. Гринь К. В. Депресії пізнього віку: поширеність та клініко-психопатологічні особливості. *Український журнал медицини, біології та спорту*. 2020. Т. 5, № 3(25). С. 40–45.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОТОВНОСТІ ДО ПЛАНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ

Калюжна Ю. І.

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
ukaluzna154@gmail*

Проблема планування професійної кар'єри сучасного фахівця є однією з найважливіших у контексті професіоналізації особистості. Різні її аспекти розглядалися у дослідженнях вітчизняних психологів, педагогів, соціологів Баклицького І., Кокун О., Гончарової Н., Петровської І., Алексєєвої С., Єршової Л., Закатнова Д., Лозовецької В., Орлова В. та ін. Автори зазначають, що кар'єра – це певна модель життєвого успіху особистості, у якій поєднуються основні суспільні цінності та